

Vadí? – Nevadí?

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem zveřejňuje čas od času předpoklad vývoje lesů v České republice a z něj odvozené možnosti dodávek dříví. Z nich je zjevné, že se pokles těžeb zrychluje při snižování podílu jehličnanů a zhoršování kvality dříví. Obtížný přístup k surovině se tak zpracovatelům dříví dále komplikuje.

Autor: Prof. Ing. Vladimír Simanov, CSc.
Kontakt: simanov@email.cz
Foto: archiv DM, Grafy: autor

Odpověď na dotaz, zda to zpracovatelům dříví nevadí, je ve smyslu: „K našim předpokladům se neozvali, máme tak za to, že avizované změny ve výši a struktuře dodávek akceptovali“. Dodávám, že hospodářská úprava lesů je nástrojem ovlivňování lesů a jejich produkce, což ve svých důsledcích znamená, že pokud má takové zadání, umí ovlivnit jak výši produkce dříví, tak její strukturu. Zásadní otázkou tedy je, zda zpracovatelům dříví ohlášené změny ve výši a struktuře dodávek dříví vadí či nevadí.

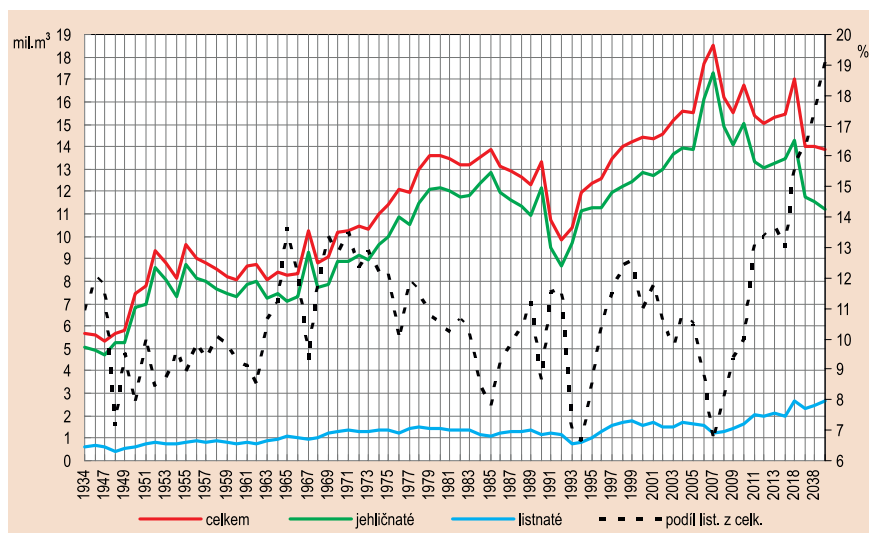
Vývoj těžeb dříví

Nejnižší roční těžby (5–6 mil. m³) byly při rozběhu obnovy hospodářství po válce, kdy nebylo ještě známo, jak se německé válečné využívání lesů projevilo na jejich stavu. Od 50. let do roku 1989 vzrostly těžby na 13 mil. m³ ročně a na stejnou úroveň se opět dostaly po 10 let trvajícím propadu. Nejvyšší těžba byla v roce 2007 (18,5 mil. m³) a posledních 6 let se drží na 15,5 mil. m³. V následujících třiceti letech mají těžby klesnout pod

14 mil. m³, což je snížení o 1,7 mil. m³ oproti současnosti (o 4,7 mil. m³ proti maximu!), ale těžby jehličnaté klesnou o 2,1 mil. m³ (-16 %), zatímco těžby listnaté vzrostou o 0,6 mil. m³ (+30 %). Tím vzroste podíl těžeb listnatých na těžbách celkových ze současných 13 % na 19 %.

Dřevinná skladba lesů

Vznik lesnictví byl reakcí na stav, kdy přírodní lesy nebyly schopné krýt poptávku po dříví, výše těžeb překročila schopnost jejich samovolné obnovy a lesům hrozil zánik, což by pro tehdejší společnost závislou na dříví znamenalo kolaps. Lesnictví mělo pokrýt poptávku po dříví co do množství, dřevin i sortimentů, a proto naši předkové vytvořili hospodářské lesy – umělé ekosystémy uspokojující dosud společenské požadavky na dříví, ale odklon od orientace na trh způsobí, že tomu tak nebude. Ekonomickým principem lesního hospodářství je samofinancování, což je krytí veškerých nákladů tržbami za dříví, ostatní komodity a služby. Tržby za dříví činí až 95 % tržeb, proto musí být jeho produkce umístěna na trh, a tržby za

Těžby dříví v ČR – skutečnost a předpoklad

Vývoj druhové skladby

	Smrk	Jedle	Borovice	Modřín	Ostatní jehličnaté	Dub	Buk	Bříza	Ostatní listnaté	Celkem jehličnaté	Celkem listnaté
1950	60,0	2,9	21,2	1,5	0,2	3,6	4,5	2,5	1,9	85,8	12,5
2014	50,7	1,1	16,5	3,9	0,3	7,1	8,0	2,8	8,4	72,5	26,3
±	-9,3	-1,8	-4,7	+2,4	+0,1	+3,5	+3,5	+0,3	+6,5	-13,3	+13,8

něj jsou zásadní podmínkou existence lesnictví. Proto nemohou lesníci pěstovat „cokoliv“, ale především dřeviny komerčně žádané, což ve svých důsledcích vedlo k odlišnosti druhové skladby hospodářských lesů od lesů přírodních. Od nepaměti tak i v lesnictví platilo, že zákazník je pán.

Probíhající změna podílu jehličnatého a listnatého dříví na těžbách a dodávkách dříví je důsledkem změn druhové skladby zahájených v 50. letech minulého století, kdy byla druhová skladba hospodářských lesů označena za příčinu vysokého podílu nahodilých těžeb (10–30 %), a od té doby je měněna ve prospěch listnatých dřevin. Nahodilé (kalamitní) těžby ale stále rostou, nyní je jejich podíl cca 50 % a v extrémních letech až 80 %, což dokazuje, že druhová skladba nemá na jejich výši rozhodující vliv. Přesto nebyla změna druhové skladby ve prospěch listnáčů přehodnocena, ale naopak je urychlována.

Za 64 let kleslo zastoupení jehličnanů o 13,3 % (smrku o 9,3 %, borovice o 4,7 %) při zvýšení zastoupení listnáčů o 13,8 %, což je zvýšení jejich podílu na více než dvojnásobek, při největším nárůstu zastoupení (+6,5 %) ostatních listnatých dřevin (osika, topol, vrba, jiva, jeřáb, habr, jírovec, dub cer, lípa, olše, jasan, javor, jilm, střemcha, platan, ořešák černý...). Protože se technologické vlastnosti jehličnatého a listnatého dříví liší natolik, že „nelze z listnaté kulatiny nařezat smrková prkna“, dosáhlo přiblížení druhové skladby hospodářských lesů lesům přírodním sebevražedné úrovně. V ČR je dlouhodobá spotřeba listnaté kulatiny 5,2 % spotřeby kulatiny jehličnaté, spotřeba listnaté vlákniny činí 13,9 % spotřeby vlákniny jehličnaté a spotřeba listnatého řeziva (včetně mi-

moevropských dřevin) činí 16,8 % spotřeby řeziva jehličnatého. Tyto poměry se sotva změní jen proto, že zpracovatelé dříví dostanou listnáče místo smrku. Spíše lze předpokládat, že nenabídnou-li jehličnaté dříví tuzemský les, půjdou za ním zpracovatelé třeba k Yukonu či Jeniseji, a část tuzemského dřevozpracujícího odvětví zanikne.

Struktura dodávek dříví

Pokles těžeb a snižování podílu jehličnatého dříví provází zhoršování kvality surového dříví (hniloba, velké suky, nepravé jádro) jako důsledek stárnutí porostů a hromadění zásob. Zásoby dříví jsou nyní více než dvojnásobné oproti roku 1930 (689 mil. m³ v roce 2014, oproti 307 mil. m³ v roce 1930), na čemž se mírně podílí zvýšení výměry lesní půdy a výrazně nedotěžování přírůstu. Průměrná doba obměty byla nejkratší

v roce 1934 (82,6 roku) a nejdelší v roce 1999 (115,9 roku), ale v kategorii lesů ochranných je nyní přes 150 let! Za 94 let se průměrná doba obměty prodloužila o 21,3 roku a vzrostla téměř o čtvrtinu. Prodlužováním doby obměty roste výměra přestárých porostů oproti normalitě věkových tříd (zajišťující trvalost a vyrovnanost produkce dříví), což se projevuje sníženou kvalitou dříví a vyšším podílem kalamitních těžeb. To, že do věku 80 let nedosahují porosty normality a přestárle porosty ji naopak značně přesahují, představuje vážné ohrožení budoucí trvalosti produkce.

V zastoupení sortimentů jehličnatého dříví na dodávkách je po roce 1989 zrcadlová anomálie v podílu kulatiny a vlákniny, neboť v té době byl export kulatiny omezen vývozními licencemi, a proto byla kulatina vyvezena jako vláknina v celých délkách. Pomineme-li tuto anomálii, klesal podíl kulatiny na dodávkách jeh-

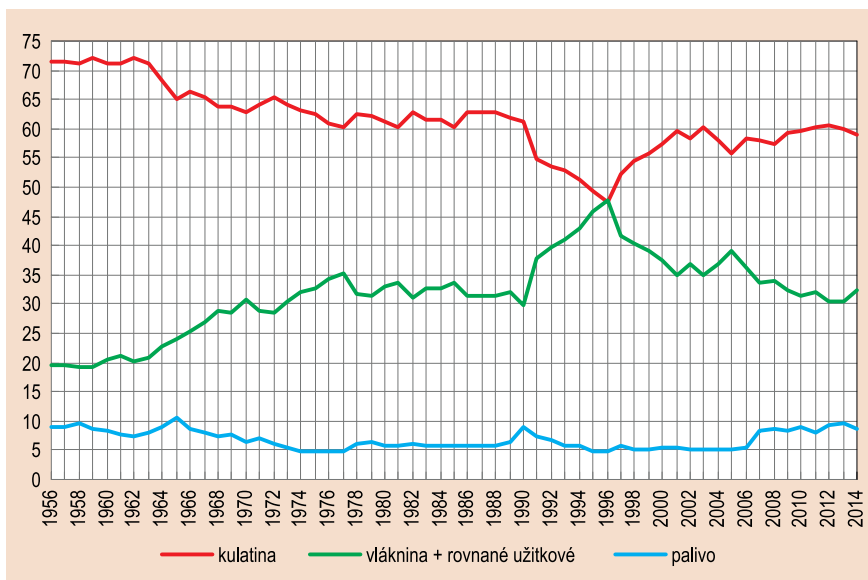

1920	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2014
93,4	92,5	95,4	101,1	101,2	102,6	108,1	112,4	115,8	114,7	114,7

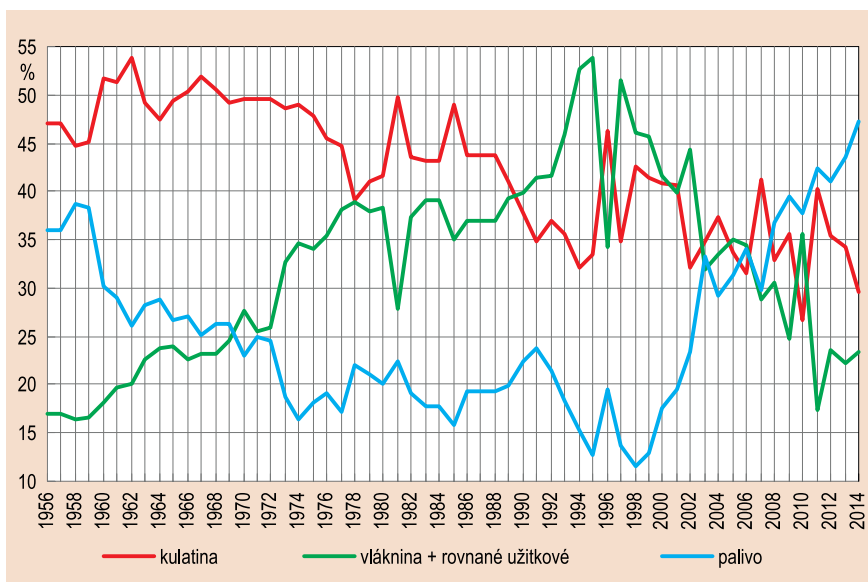
Vývoj průměrné doby obměty v ČR

Odchyly od normality věkových tříd

Rok	Věková třída							
	Holina	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
	Rozpětí věku ve věkové třídě							
	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	+121
2014	1,1	16,9	14,9	14,9	16,2	15,7	12,3	7,8
Normalita	-	18,0	18,0	17,8	17,3	15,6	9,3	4,1
± %	-	-1,1	-3,1	-2,9	-1,1	+0,1	+3,0	+3,7

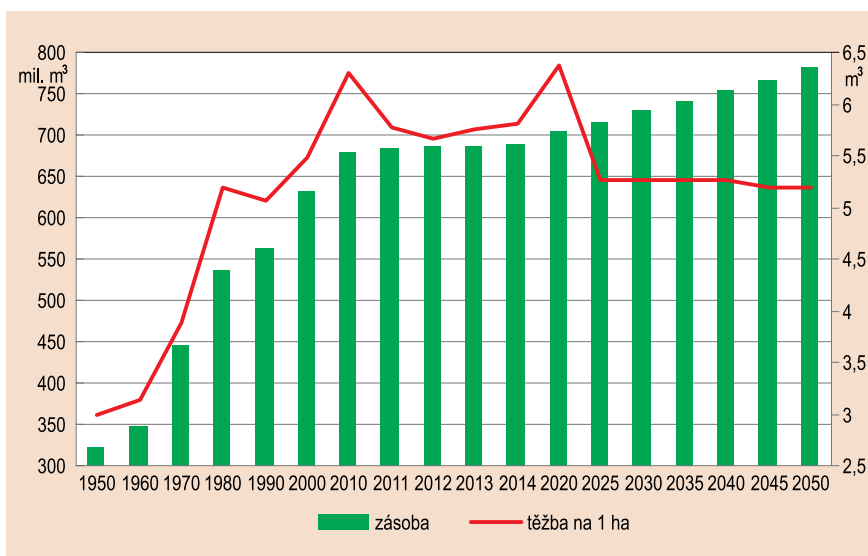

Vývoj podílu jednotlivých sortimentů na dodávkách jehličnatého dříví v ČR

Vývoj podílu jednotlivých sortimentů na dodávkách listnatého dříví v ČR

Vývoj zásob dříví v lesích a výše těžby z 1 ha lesa

ličnatého dříví do roku 2000 a po něm víceméně stagnuje. Podíl jehličnaté vlákniny byl maximální v roce 2005 a od té doby klesá. Jediným sortimentem, jehož relativní zastoupení roste, je palivo!

Vývoj zastoupení listnatých sortimentů na dodávkách listnatého dříví je rozkolísanější, ale trend podílu kulatiny je rovněž sestupný, stejně jako podílu vlákniny a rovnaného užitékového dříví. Jediným sortimentem s rostoucím podílem na dodávkách je opět palivo, jehož podíl na dodávkách listnatého dříví už dosáhl absurdních 47,2 %!

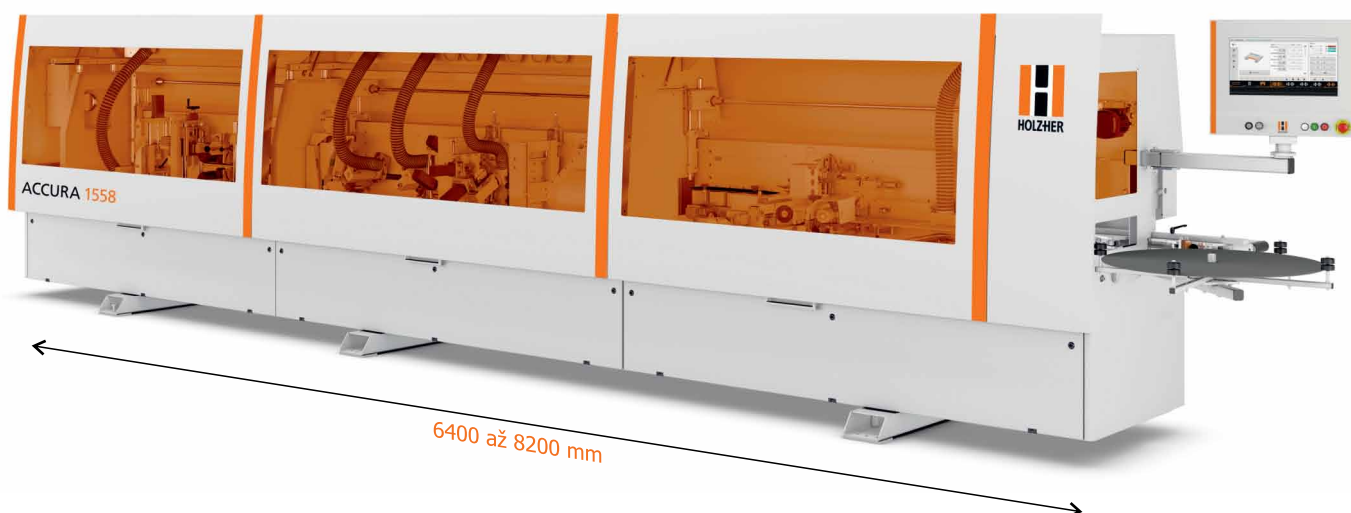
Jak dál ve státní lesnické politice?

Konkurenční výhodou lesnictví mírného pásma je, že v něm na rozdíl od tropů a subtropů rostou jehličnany, jejichž dřevo má technologické vlastnosti listnáčům chybějící. Bylo by tedy logické udržovat vhodnými pěstebními modely co nejvyšší zastoupení jehličnatých dřevin. Lesnictví ale mění druhovou skladbu hospodářských lesů, hromadí zásoby dříví a prodlužuje věk porostů (při růstu zásob dříví přitom klesá intenzita těžeb, což postrádá logiku), aniž by řešilo ekonomiku lesního hospodářství a zpracování dříví. Na rozdíl od prvních lesníků, kteří na výzvu své generace dokázali reagovat při uvědomění si nepříznivých vlastností hospodářských lesů, není současná generace schopna tvůrčího hledání cest, jak omezit na úrovni současného vědění poznané negativní vlastnosti hospodářských lesů, a svoji intelektuální stagnaci zdůvodňuje návratem k „všemocným přírodním silám“. V „Zásadách státní lesnické politiky“ nelze na čtyřech stranách A4 najít ani řádek, týkající se produkčních funkcí lesů, což dokumentuje, že pěstování lesů přestalo být v ČR produkční disciplínou a stalo se naukou (de facto, i de iure), jak přetvářet hospodářské lesy na umělé pralesy. Nerespektování trhu a principu samofinancování dospělo do stádia vyžadujícího rychlé řešení. Protože je Ministerstvo zemědělství aktivním realizátorem potlačování produkční funkce lesů (se všemi naznačenými důsledky), je pravděpodobně poslední možností, jak tento nežádoucí vývoj zvrátit, vstup zpracovatelů dříví a Ministerstva průmyslu a obchodu do věcné diskuse. Pokud jim ovšem popsany vývoj vadí!

Veškeré použité údaje pocházejí z datového skladu ČSÚ a Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů

PILART - výhradní zástupce značky HOLZ-HER pro Českou republiku

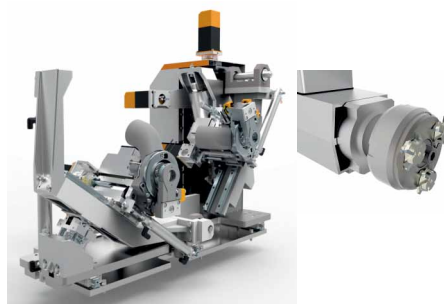
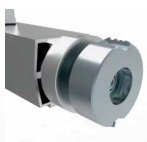
Nová olepovačka hran ACCURA 1556 nová technologie olepování

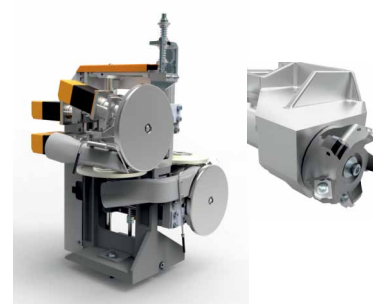
Moderní výrobní postupy potřebují revoluční řešení. Společnost **HOLZ-HER** představuje nový model olepovačky **ACCURA 1556**. Stroj nabízí 100% výsledek v olepování a plnou automatizaci všech pracovních agregátů. Nový systém řízení s velkou 18,5 palcovou dotykovou obrazovkou je snadný na obsluhu a řídí veškeré nastavení stroje a pracovních agregátů pomocí výkonných servomotorů.

Multifunkční
frézovací agregát

Rožkovací agregát

Agregát
profilové cidliny

Multifunkční frézovací agregáty jsou osazeny 6 NC servomotory s nástrojem rádius R1,3 rádius R2 (dvakrát), frézování do roviny délky 8 mm a frézování pod úhlem 45°. **Rožkovací agregát** nabízí nový systém revolverové výměny **QUATTRO Form** s možností frézování rožků a to rádiusem R1,3 rádiusem R2 nebo pod úhlem 45°. **Agregát profilové cidliny** je pro perfektní výsledek a přesné nastavení osazen rovněž **6 NC servomotory**. Nabízí tak opracování rádiusem R1, rádiusem R1,3 rádiusem R2 (dvakrát), a opracování pod úhlem 45°. Pro dosažení perfektní kvality je stroj ve standardu osazen systémem nanášení **Glu Jet** – nulová spára mezi hranou a dílcem a to jak pro použití lepidel v granulích tak i patronách. Samozřejmostí je lepení PUR lepidel.

Tento a více strojů naleznete na www.pilart.cz
Navštivte také naše předváděcí centrum na adrese:

Ericha Roučky 2499/11, 678 01 Blansko, Tel.: +420 516 410 514, e-mail: pilart@pilart.cz